

DIN LUMEA CĂRȚILOR ÎN SOCIETATE. STUDENȚII TEOLOGI ROMÂNII DIN TRANSILVANIA, BANAT ȘI CRIȘANA MEMBRI AI SOCIETĂȚII ACADEMICE JUNIMEA DIN CERNĂUȚI (1875-1918)

RĂZVAN MIHAI NEAGU
Colegiul Tehnic Turda

Preliminarii. Societăți studențești la Cernăuți.

Perioada de studii din capitala Bucovinei a reprezentat o mare oportunitate pentru tinerii din Transilvania, Banat și Crișana. În primul rând subliniem faptul că aceștia erau la vârsta adolescenței, a tinereții, atunci când omul este cel mai deschis spre noi experiențe de cunoaștere, spre socializare și mai ales spre studiu și formare intelectuală. Astfel, tinerii care s-au îndreptat spre Cernăuți au avut posibilitatea să citească foarte mult, să-și însușească sau să-și cizeleze manierele elegante, să fie la curent cu ideile timpului, iar nu în ultimul rând să petreacă timpul liber în mod agreabil și să lege prietenii între ei sau cu alți tineri de alte naționalități din cuprinsul Austro-Ungariei și nu numai.

Încă de la începuturile universității s-au constituit și primele societăți studențești, după modelul celor germane (*burschenschaften*), în jurul cărora gravita viața extrascolară a celor veniți la studii în capitala Bucovinei. Din punct de vedere cronologic, prima asociație studențească a fost *Austria* (17 octombrie 1875). Ea a fost urmată de asociația *Sala de lectură academică* (26 octombrie 1875) înființată cu sprijinul primului rector, Constantin Tomasciuc. Aceste forme de organizare a vieții studențești erau deschise tuturor studenților indiferent de naționalitate. În anii următori au apărut societățile *Gothia* (1876) și *Alemania* (1877), însă treptat, organizarea studenților din Cernăuți a început să aibă la bază criteriul național, dar și cel confesional. Astfel, studenții germani au pus bazele societăților *Arminia* (1887) și *Teutonia* (1903). În anul 1891 studenții de confesiune catolică s-au organizat în societatea *Unitas*. Studenții catolici germani s-au desprins din aceasta și au format asociația *Frankonia* (1906)¹. Studenții polonezi au avut, la rândul lor, două societăți importante, *Ognisko* (1884) și *Lechia* (1910), în timp ce rutenii s-au organizat în societățile *Sojus* (1875), *Zaporoje* (1910) și *Ciornomore* (1913). Studenții evrei au avut asociațiile: *Hasmoneia* (1891), *Hebronia* (1899), *Zephira* (1897), *Humanitas* (1900) și *Emunah* (1903)².

Dacă ne referim la studenții români, aceștia s-au înscris în tiparul universitar cernăuțean și au avut mai multe societăți studențești: *Arboroasa*

¹ Ungureanu 2003, p. 228.

² *Ibidem*, p. 229-230.

(1875), *Junimea* (1878), *Bucovina* (1880), *Academia Ortodoxă* (1884), *Dacia* (1905), *Moldova* (1909).

Viața studențească universitară a Cernăuțiului a avut un specific aparte, iar organizarea pe naționalități și confesiuni a permis păstrarea și promovarea specificului național și a identității fiecărui grup etnic. Acest fapt dă măsura caracterului multicultural, pluriconfesional, cosmopolit și chiar ecumenic al universității din capitala Bucovinei. Membrii societăților studențești purtau semne distinctive (îmbrăcăminte în anumite culori, panglici, uniforme, șepci etc.). Cel mai important eveniment, care era organizat de fiecare societate studențească era *comersul* (festivitate organizată la debutul fiecărui an universitar). La aceste serbări erau invitați rectorul, profesorii universitari, personalități sau reprezentanți ai altor societăți studențești prietene. Se mai organizau și diverse baluri, reuniuni sau șezători culturale deschise tuturor studenților indiferent de etnie și confesiune³.

Viața studențească românească din Cernăuți. Rolul *Junimii*.

Fără puțință de tăgadă, cea mai importantă și influentă societate studențească românească de la Universitatea din Cernăuți, a fost *Junimea*, din care au făcut parte și studenții transilvăneni, bănățeni și crișeni de la Facultatea de Teologie, fiind încadrați în secțiunea literară. *Junimea* era urmașa și moștenitoarea unei alte societăți studențești românești, prima constituită din punct de vedere cronologic, *Arboroasa*. Aceasta a funcționat între 1875 și 1877, fiind desființată de autorități, iar membrii săi acuzați de înaltă trădare după ce au semnat o scrisoare adresată Primăriei din Iași, cu ocazia comemorării domnitorului Moldovei, Grigore al III-lea Ghica, ucis în 1777 pentru că s-a opus cedării Bucovinei către Imperiul Habsburgic⁴. Cu toate că cei acuzați au fost achitați, *Arboroasa* a fost suprimată. Studenții români nu au dorit să accepte această situație și au făcut demersuri către autoritățile austriece pentru înființarea unei noi societăți românești. Eforturile lor au fost încununuate de succes, iar la 28 noiembrie 1878, cererea lor a fost aprobată prin ordinul nr. 11328⁵. Noua societate studențească românească, *Junimea*, a luat ființă efectiv la 7 decembrie 1878 la Cernăuți, în urma unei adunări de constituire desfășurată în Sala VI a universității, avându-l ca prim președinte pe viitorul istoric de mai târziu, Dimitrie Onciul, iar ca secretar pe marele compozitor Ciprian Porumbescu⁶. Inaugurarea festivă a *Junimii* a avut loc la 12 ianuarie 1879, printr-o serbare ținută la Hotelul „La Principele de Coroană al Austriei” din Cernăuți⁷.

³ *Ibidem*, p. 230.

⁴ Popa 1994, p. 118.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Crăciun 1997, p. 55-56.

⁷ Popa 1994, p. 118.

Potrivit lui Erast Tarangul⁸ scopul Junimii a fost educarea membrilor ei în spirit național, răspândirea culturii românești la orașe și sate, întărirea solidarității națiunii române din Bucovina, strângerea legăturilor dintre intelectualii de la orașe și populația de la sate și ajutorarea membrilor societății⁹. Distinsul jurist era de părere că: „Aceste scopuri urmărite de românii grupați în societatea Junimea au fost un răspuns la intențiile guvernului din Viena să se folosească de Universitatea din Cernăuți ca instrument de germanizare a poporului român din Bucovina”¹⁰. Se observă ușor din cele afirmate de Tarangul caracterul puternic național al acestei asociații studențești și faptul că în centrul activității sale era conceptul de românitate.

Analizând activitatea *Junimii* între anii 1875-1918, se poate afirma că obiectivul fundamental al tinerilor studenți români a fost promovarea și cultivarea sentimentului național.

Junimea a avut un rol important în promovarea idealului național românesc în Bucovina. Asociația studențească a adus mereu în atenția publicului fragmente din istoria românilor și personalități reprezentative din trecutul poporului român. Acestea au fost prezentate de studenți în cadrul unor manifestări organizate de *Junimea* în capitala Bucovinei și nu numai. Astfel, la 24 martie 1901 s-a vorbit despre Horea și răscoala țărănească pe care a condus-o acesta în Transilvania. În 31 martie 1901 a fost adusă în atenția publicului participant personalitatea lui Iancu de Hunedoara¹¹, iar la 10 noiembrie 1901 s-a vorbit despre Mihai Viteazul și prima unire a Țărilor Române¹². Precizăm că aceste momente dedicate istoriei românilor au avut un rol fundamental în conservarea și afirmarea elementului românesc în Bucovina. Membrii *Junimii* au făcut apel la trecutul românilor pentru a justifica apartenența la o comunitate națională, dar și lupta pentru drepturi.

Unii dintre studenții teologi români din Transilvania, Banat și Crișana au deținut funcții oficiale în conducerea *Junimii*. Astfel, Petru Ionescu și Cornel Corneanu au îndeplinit funcția de președinte al *Junimii*, primul în anul societar 1890-1891, iar al doilea în anul societar 1907-1908¹³. Înainte de a fi președinte, Petru Ionescu a fost secretar-prim în anul societar 1889-1890, iar Adrian Popovici-Desseanu controlor în aceeași perioadă, ambii fiind membri ai

⁸ Erast Tarangul (1901-1985) a fost un distins intelectual român din Bucovina, care a studiat la Facultatea de Drept a Universității din Cernăuți, obținând titlul științific de doctor în drept în anul 1924. S-a specializat în dreptul administrativ și a fost profesor la Universitățile din Iași și Cluj.

⁹ Tarangul 2016, p. 43.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 31, 20 martie (2 aprilie) 1901, p. 129.

¹² *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 124, 6/19 noiembrie 1901, p. 504.

¹³ *Foaia Diecezană*, Caransebeș, nr. 44, 4/16 noiembrie 1890, p. 7; Glodariu 1998, p. 70.

comisiunii literare¹⁴. Desseanu a fost secretar-prim în anul societar 1890-1891, în perioada președinției lui Petru Ionescu¹⁵. Ionescu și Popovici-Desseanu au organizat la 26 noiembrie (8 decembrie) 1890 serbările aniversării a 13 ani de la fondarea societății *Junimea* în pavilionul Hotelului Weiss din Cernăuți¹⁶. Un alt student teolog, care a deținut o funcție la nivelul conducerii *Junimii*, a fost Romulus Câdea, secretar al societății studențești¹⁷. Andrei Buzdug a fost ales în anul 1911 secretar II, și tot atunci Gheorghe Enescu a fost ales membru fără funcție în conducere¹⁸.

În timpul președinției bănățeanului Cornel Corneanu, secretar I, fiind Romulus Câdea, *Junimea* a aniversat 30 de ani de existență. Cu acest prilej conducătorii societății și membrii ei au organizat în zilele de 8 și 9 iunie 1908 o serie de manifestări, devenite evenimente de seamă ale comunității românești din Bucovina. Aceste serbări ale *Junimii* au constat din patru componente: un bal festiv, o ședință solemnă, reprezentarea dramei lui Ștefan Octavian Iosif, *Zorile* și o excursie la Mănăstirea Putna. Într-o scrisoare adresată de Corneanu și Câdea, în calitate de conducători ai *Junimii*, lui Nicolae Iorga, din Cernăuți, la 26 mai 1908, se preciza dorința studenților: *Avem intențiunea a aranja niște serbări naționale care să nu fie numai ale „Junimei” ci ale întregului neam românesc din Bucovina*¹⁹. Această acțiune a avut un puternic ecou la nivelul întregului spațiu românesc, participând o serie de personalități reprezentative ale culturii românești din acea epocă precum Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, Ștefan Octavian Iosif, Dimitrie Anghel, Simion Mehedinți și Constantin Stere²⁰. Evenimentul organizat de junimiști a avut puternice semnificații naționale, fiind ales un loc cu valoare de simbol pentru întreaga românităte, Mănăstirea Putna, unde își doarme somnul de veci voievodul Ștefan cel Mare. Pe de altă parte mănăstirea a fost prima și cea mai importantă ctitorire a lui Ștefan, iar valoarea ei simbolică pentru români a fost cel mai bine enunțată de poetul Mihai Eminescu, pentru care ea era *Ierusalimul neamului românesc*.

Junimea a fost un factor activ al societății cernăuțene având ca scop principal promovarea intereselor naționale românești și a limbii române. Din punct de vedere organizatoric, *Junimea* era organizată pe cinci secțiuni: literară, muzicală, teatrală, juridico-economică și sportivă. Această societate a organizat numeroase manifestări culturale în cadrul cărora îi regăsim implicați și pe studenții transilvăneni și bănățeni, dar și baluri, serate de dans sau excursii.

¹⁴ *Foaia Diecezană*, Caransebeș, nr. 45, 5/17 noiembrie 1889, p. 8.

¹⁵ *Foaia Diecezană*, Caransebeș, nr. 44, 4/16 noiembrie 1890, p. 7.

¹⁶ *Foaia Diecezană*, Caransebeș, nr. 46, 18/30 noiembrie) 1890, p. 7

¹⁷ Țurlea 2016, p. 50.

¹⁸ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 38-39, 17/30 martie 1911, p. 137.

¹⁹ *Scrisori* 1979, p. 608.

²⁰ Țurlea 2016, p. 46.

Societatea avea un cabinet de lectură și o bibliotecă bine garnisită cu un important fond de cărți și periodice românești din numeroase domenii²¹.

Junimea a întreținut legături cu societățile studențești ale românilor de la Budapesta (*Societatea „Petru Maior”*), Viena (*România Jună*) și Cluj (*Iulia*). Printre scopurile acestor legături era și apărarea limbii române. Ziarul arădean *Românul*, nr. 55 din 1911, publica o telegramă a *Junimii* adresată studenților români de la Universitatea din Cluj cu următorul conținut: *Copii ai nimănu!* *Parați cu viața cea mai scumpă comoară a neamului românesc: limba strămoșească*²². De asemenea, un grup de studenți transilvăneni și bănățeni de la Cernăuți (Gheorghe Enescu, Gheorghe Birăescu, Ștefan Munteanu, Terențiu Tripa, Andrei Blaga, Andrei Buzdug, Gheorghe Guiman) adresa la 21 martie 1911 o telegramă colegilor lor de la Cluj, sfătuindu-i: *Decât să dați limba mai bine dați viața*²³. Aceste două exemple arată că studențimea română din Transilvania, indiferent de centrul universitar în care studia, avea conștiința unității de neam și mai ales de limbă. De asemenea, studenții români au dat dovadă de solidaritate în apărarea intereselor comune. Tineretul studios român de la începutul secolului al XX-lea a fost un factor activ, care a catalizat Marea Unire.

Revenind la *Societatea Junimea* aceasta a fost, de-a lungul existenței sale, o voce puternică a studențimii române din Cernăuți. Cu ajutorul membrilor săi, societatea a contribuit în mod decisiv la anularea propunerii profesorilor de la Facultatea de Filozofie din 1884 de a muta universitatea la Brno (Moravia). În legătură cu rolul *Junimii* în această chestiune, ziarul orădean *Familia* informa: „a luat parte la mișcarea opozițională ce s-a manifestat cu ocazia propunerii colegiului profesoral dela facultatea filosofică de a strămuta universitatea la Brünn, înaintând senatului academic, cu privire la propunerea acesta, o adresă protestativă semnată de toți studenții români ai universității noastre”²⁴.

Un alt succes al *Junimii*, dar și al studenților bucovineni s-a consemnat la începutul secolului al XX-lea, când tinerii studioși, membri ai societății, au dus o adevărată campanie pentru crearea la Universitatea din Cernăuți a unei facultăți sau a unor catedre cu predare în limba română. Din acest punct de vedere, subliniem din nou rolul studențimii române de la Cernăuți, dar și din altă parte în apărarea și promovarea valorilor naționale, dintre care cea mai importantă era limba. Tinerii studenți români, element foarte dinamic al societății din Bucovina și nu numai, au avut conștiința apartenenței la națiunea română și au dat un frumos exemplu de luptă pentru valorile naționale. Ei au pus la punct o

²¹ Șerban 1997, p. 224.

²² *Românul*, Arad, nr. 55, 9/22 martie 1911, p. 8.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Familia*, Oradea, nr. 47, 18/30 noiembrie 1884, p. 565.

adevărată mișcare, care a avut reverberații la nivelul Austro-Ungariei, fiind implicați și studenți bucovineni din alte centre universitare. Astfel, în anul universitar 1907-1908 studenții români au început demersurile pentru crearea unei catedre de istoria românilor la universitatea cernăuțeană. Această inițiativă a fost preluată și de deputatii români bucovineni din Parlamentul de la Viena, care au înaintat o interpelare ministrului cultelor și instrucțiunii și au reușit să obțină promisiunea creării unei catedre de istoria românilor. În 12/25 februarie 1908, la Viena, s-a convocat o întrunire aranjată de studenții bucovineni pentru începerea campaniei de creare a unei facultăți cu predare în limba română sau cel puțin a unor catedre cu predare în limba română la Universitatea din Cernăuți²⁵. Acest demers a primit încurajare și din partea studenților români din alte centre universitare. Astfel, studențimea română de la Academia de Montanistică din Leoben (Austria) a trimis o scrisoare în care își declară sprijinul pentru demersurile începute la Viena, semnată de Ilie, cavaler de Popescu, N. Vernescu și A. Stoica (toți candidați de ingineri montani)²⁶. Studențimea română din Cernăuți a adresat la 25 martie 1908 o scrisoare comitetului studenților români din Viena, afirmând necesitatea creării unor catedre în limba română la universitatea bucovineană, mai ales a unor catedre de drept, istorie, limba și literatura română. Primul care semnează această epistolă a fost studentul teolog ardelean Silviu Dragomir²⁷.

Demersurile începute în anul 1908 s-au intensificat în anul următor. În luna ianuarie a anului 1909, studenții din Cernăuți au organizat un amplu protest pentru crearea unei catedre de istorie a românilor la universitate. O delegație studențească era primită de rector și de decanul Facultății de Filozofie. Oficialii universitari declarau că ei sprijină demersul studenților, dar limba de predare trebuie să fie germana. Protestatarii nu au renunțat și au mers la Palatul guvernatorului Bucovinei, dar și la casa deputatului Vassilko, unde au intonat cântecul *Deșteaptă-te române*²⁸. În mijlocul acestor agitații, societatea *Junimea* a anunțat că dorește să ridice la Cernăuți și un internat (alumneu) pentru membrii săi, care se descurcau greu cu cazarea²⁹. Agitațiile studenților români din Cernăuți au fost potențate și de refuzul autorităților austriece de a-i permite lui Nicolae Iorga să intre în Bucovina. Ca urmare studenții au trimis telegrame de protest la Uniunea Latină și la Clubul parlamentarilor români³⁰. În urma acțiunii studențești, Ministerul cultelor și instrucțiunii publice de la Viena decide, în

²⁵ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 15, 9/22 februarie 1908, p. 61.

²⁶ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 25, 4/17 martie 1908, p. 103.

²⁷ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 35, 29 martie (11 aprilie) 1908, p. 143.

²⁸ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 9, 24 ianuarie (6 februarie) 1909, p. 37.

²⁹ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 52, 14/27 mai 1909, p. 219.

³⁰ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 58, 30 mai (12 iunie) 1909, p. 243.

principiu, crearea la Universitatea din Cernăuți a unei catedre de istoria popoarelor din Europa de Răsărit, care să cuprindă mai ales istoria românilor și a Peninsulei Balcanice. În presa vremii acest fapt este prezentat ca un succes al studenților. Ziarul arădean *Tribuna* titra în 1909: *Isbânda studenților români din Cernăuți*³¹. Inițial, titularul acestei catedre a fost un profesor rutean, Milcovici. Studenții români au considerat aceasta ca pe un afront la adresa lor, astfel că au organizat o nouă demonstrație zgomotoasă chiar în sala de curs, împiedicându-l pe profesorul rutean să-și țină orele³². Acest episod s-a mai repetat încă o dată la sfârșitul lunii octombrie a anului 1909. O delegație de trei studenți a fost primită de decan, căruia i s-a cerut să numească un profesor român. De menționat ar fi că studenții polonezi și ruteni au susținut acțiunea colegilor lor români³³. Decanul a refuzat cererea studenților români și le-a cerut imperativ să-l lase pe profesorul Milcovici să predea. Acest fapt a stârnit nemulțumirea românilor³⁴.

Decizia oficială de creare a catedrei de istorie sud-est europeană a fost luată de autorități la 31 ianuarie 1910. Prin decretul imperial din 14 august 1912, la conducerea acestei catedre a fost numit ilustrul istoric Ion Nistor (1876-1962), doctor în filozofie și litere al Universității din Viena (1909) și docent al aceleiași instituții de învățământ (1911). La 12 octombrie 1912, profesorul Ion Nistor și-a susținut prelegerea inaugurală cu titlul *Însemnătatea istorică a românilor și începuturile organizației lor de stat*. Acest deosebit discurs a fost rostit într-un cadru festiv, în limba germană, fiind prezent printre alții, mitropolitul Bucovinei și Dalmației, Vladimir de Repta³⁵. Un alt ilustru intelectual român, Sextil Pușcariu, devenit profesor de limba și literatura română la Universitatea din Cernăuți, a fost ales decan al Facultății de Filozofie pentru perioada 1914-1915³⁶.

Tinerimea studioasă din capitala Bucovinei era la curent cu evenimentele epocii și uneori a luat poziție față de acestea. La 19 decembrie 1905 studenții români din Cernăuți conduși de Alecu Procopovici au manifestat pe străzile capitalei bucovinene față de intenția rutenilor din Galiția de a încorpora Ducatul Bucovinei la această provincie, exprimată de unele partide ale etniei, în cadrul unor ședințe desfășurate în intervalul octombrie-decembrie 1905. Studenții români au înaintat guvernatorului de la Cernăuți un protest oficial în care resping categoric intențiile rutenilor³⁷.

³¹ *Tribuna*, Arad, nr. 233, 28 octombrie (10 noiembrie) 1909, p. 2.

³² *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 110, 13/26 octombrie 1909, p. 461.

³³ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 112, 17/30 octombrie 1909, p. 469.

³⁴ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 115, 24 octombrie (6 noiembrie) 1909, p. 483.

³⁵ Crăciun 1997, p. 80-81.

³⁶ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 63, 19 iunie (2 iulie) 1914, p. 259.

³⁷ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 134, 15/28 decembrie 1905, p. 557.

Un alt episod care a arătat forța comunității studențești din Cernăuți a avut loc în anul 1912. Astfel, la 4 decembrie 1912 studenții români au organizat o manifestație de susținere a macedoromânilor, dar și a poporului macedonean greu încercat în timpul Primului Război Balcanic (1912-1913). În cadrul adunării de la Cernăuți au vorbit profesorii Sextil Pușcariu și Ion Nistor. De asemenea, studenții din Cernăuți s-au declarat în favoarea creării unui stat albano-român³⁸. Atitudinea studenților români din Cernăuți arată solidaritatea lor cu cei aflați în suferință din Pensinsula Balcanică, dar și racordarea lor la evenimentele timpului.

Agitațiile studențești de la Cernăuți nu erau numai apanajul românilor. La începutul anului 1912, studenții evrei au manifestat pentru recunoașterea de către rectorul universității a naționalității evreiești. Acest fapt a fost categoric respins, iar demonstrația studențească împrăștiată de poliția austriacă³⁹. Precizăm că, în cadrul Universității din Cernăuți, evreii nu erau recunoscuți ca națiune distinctă, fiind considerați și încadrați ca germani.

Revenind la societatea *Junimea*, aceasta a fost implicată și în acțiuni caritative și de binefacere, tendință sesizabilă la puțin timp de la crearea sa. Astfel, la 29 august 1882, societatea a organizat la Rădăuți o serată în folosul *Societății Dragoș* din Volovăț, care dorea să constituie un fond pentru ajutorarea băieților săraci de la școala locală, iar la scurt timp, pe 21 septembrie 1882, *Junimea* a organizat la Suceava un bal pentru ajutorarea elevilor români săraci de la gimnaziul din localitate, reușind să colecteze cu această ocazie 800 de florini⁴⁰.

Inițiativele *Junimii* vizau și organizarea de evenimente cu caracter creștin și literar. Astfel, în Postul Mare din anul 1911, junimiștii au organizat o serie de șezători literare, prima desfășurându-se la 12 martie, cu participarea profesorului Vasile Gheorghiu, care a vorbit despre *Încreștinarea lui Pavel*. După discursul dascălului, corul *Junimii* a interpretat o serie de cântece, iar manifestația s-a încheiat cu citirea *Povestirilor* lui Ion Creangă⁴¹. Ziarul sibian *Telegraful Român* nr. 46 din 1914 anunța că în lunile de vară *Junimea* va organiza un ciclu de șezători literare în orașele de provincie ale Bucovinei. De asemenea, aceeași gazetă relatează că la 4/17 mai 1914, societatea *Junimea* va organiza sărbătorirea a 66 de ani de la Adunarea națională românească de pe Câmpia Libertății de la Blaj, în Sala Armonia din Cernăuți, cuvântul festiv urmând a fi ținut de profesorul Ion Nistor⁴². Se remarcă implicarea socială a *Junimii*, dar și interesul

³⁸ *Românul*, Arad, nr. 262, 28 noiembrie (11 decembrie) 1912, p. 4.

³⁹ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 18, 16/29 februarie 1912, p. 73.

⁴⁰ *Familia*, Oradea, nr. 39, 26 septembrie/8 octombrie 1882, p. 476.

⁴¹ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 25, 5/18 martie 1911, p. 117.

⁴² *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 46, 3/16 mai 1914, p. 189.

pentru aducerea în memoria contemporanilor a evenimentelor relevante ale istoriei poporului român. Prin această atitudine membrii societății studențești au dat dovadă de un autentic patriotism românesc.

Membrii *Junimii* au acordat o atenție deosebită lumii rurale bucovinene organizând periodic diverse manifestări culturale în localități precum Solca, Fundu Moldovei, Boia, contribuind la emanciparea satului românesc⁴³. Nu a fost uitat nici mediul urban, unde s-au organizat manifestări de mare amploare în orașe precum Câmpulung Moldovenesc, Storojineț sau Cernăuți. Acestea erau ocazii foarte bune pentru membrii *Junimii* de a colecta sume de bani în folosul celor nevoiași. Un astfel de exemplu a fost o serată muzicală organizată de membrii *Junimii* la 15 ianuarie 1893, la Storojineț, în cadrul căreia a fost dăruită îmbrăcămintă pentru 120 de copii sărmani (băieți și fete)⁴⁴.

Informații prețioase și importante despre activitatea *Junimii* sunt oferite de juristul Erast Tarangul în amintirile sale. Potrivit acestuia, activitatea anuală a *Junimii* cuprindea trei evenimente relevante, care aveau un puternic impact social. În preajma debutului fiecărui an universitar, junimiștii organizau, cu precădere în luna noiembrie, un „comers festiv”, care este descris de Tarangul în următorul fel: „invitații stăteau la mese sau în loja dintr-o mare sală de dans a Casei Germane și consumau bere sau vin, când vechiul președinte preda conducerea societății și panglica lată de președinte noului președinte ales, se țineau discursuri la adresa rectorului și a universității, la adresa armatei, a doamnelor și domnișoarelor, a membrilor emeritați etc. și se cântau cântece studențești și cântece naționale. Comersul era deschis de vechiul președinte și vicepreședinte. După darea de seamă asupra activității societății în anul trecut și după predarea conducerii și panglicii noului președinte, comersul era condus de noul președinte și vicepreședinte. Noul președinte arăta planul de activitate al noului comitet pentru anul academic care începea”⁴⁵. Al doilea eveniment în ordine cronologică organizat anual de *Junimea* era „Seara Sf. Nicolae”, care avea loc în ajunul sărbătorii acestui sfânt (5 decembrie). În cadrul acestei activități, membrii asociației ofereau daruri doamnelor și domnișoarelor, se spuneau glume și se consumau aperitive, prăjituri și diverse băuturi, dar nu se dansa, respectându-se astfel Postul Crăciunului⁴⁶.

Cel mai important eveniment organizat de asociația studenților români era *Balul Junimii*, care se desfășura anual la începutul lunii februarie, de regulă la Cernăuți, în diverse locuri. Era un eveniment monden și reprezentativ al societății cernăuțene, dar mai ales al comunității românești din capitala

⁴³ Șerban 1997, p. 225.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 226.

⁴⁵ Tarangul 2016, p. 44.

⁴⁶ *Ibidem*.

Bucovinei. La acest bal participa elita din Cernăuți, dar și din alte orașe și sate bucovinene. Potrivit juristului Erast Tarangul la balul *Junimii*: „Ținuta era de rigoare, domnii în frac cu decorații, ofițerii în mare ținută, doamnele în toaletă de seară cu rochii lungi”⁴⁷. De organizarea acestui bal se ocupa un comitet din care au făcut parte deseori și studenții teologi din Transilvania, Banat și Crișana, nimic nefiind lăsat la voia întâmplării. Balul *Junimii* reprezenta un eveniment deosebit de important la nivelul societății cernăuțene a vremii, fiind onorat cu prezența de mari personalități precum mitropolitul Bucovinei, demnitari laici, militari, membrii diverselor familii baroniale etc⁴⁸. Importanța acestui eveniment era dată și de numărul mare de participanți. Spre exemplu, în anul 1892 la balul din 8 februarie de la Cernăuți au participat aproximativ 600 de persoane⁴⁹. Balul *Junimii* era pe larg relatat în presa cernăuțeană a vremii, un loc important din acest punct de vedere avându-l ziarul *Czernowitzer Allgemeine Zeitung*.

Evenimentele organizate de *Junimea* au fost petreceri de un înalt nivel, caracterizate de eleganță, stil și bun gust, la care participa elita intelectuală și culturală a societății bucovinene a vremii.

În cadrul societății *Junimea*, implicarea studenților teologi transilvăneni, bănățeni și crișeni poate fi clasificată în două mari categorii: implicare științifică și implicare în organizarea de baluri și alte evenimente. Din punctul nostru de vedere, cea mai importantă era prima categorie. În cadrul acesteia, unii studenți au susținut o serie de conferințe și prelegeri pe o anumită temă din câmpul lor de cercetare sau și-au prezentat propriile creații, traduceri sau au recitat versuri ale unor autori deja consacrați. Unul dintre cei mai activi studenți din punct de vedere științific a fost Silviu Dragomir, care în intervalul 1905-1909 a susținut cinci conferințe. Un alt remarcant a fost studentul Ioan Broșu, care s-a distins ca poet, traducător și recitator. În continuare prezentăm un tablou alfabetic al implicării științifice a studenților transilvăneni, bănățeni și crișeni în cadrul *Junimii*⁵⁰.

Nr. crt.	Numele studentului	Tipul și titlul conferinței	Data susținerii (anul societar; data)
1	Petru Barbu	<i>Datine ale poporului român din Banat</i> <i>Ceva din poezia populară a Banatului</i>	1884-1885 1885-1886
2	Nicolae Bălan	<i>Ceva despre fiziognomie</i> <i>Despre egoismul de clasă</i>	1900-1901 1902-1903

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ Șerban 1997, p. 229.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ Crăciun 1997, p. 193-214.

3	Ioan Broșu	Poezii originale din traducții (<i>Cântecul soarelui, Mamei, Cântec; Cântecul clopotului</i> traducere după Schiller; <i>Hanul și fiul său</i> traducere după Gorki) declamări din Eminescu, Alecsandri și Coșbuc poezii originale (<i>Nocturne, Romanțe, Miserere</i>) și traduceri din Lermontov și Oscar Wilde declamări din Coșbuc	1905-1906 1906-1907 1907-1908 1907-1908
4	Romulus Câdea	<i>Sandu-Aldea</i> (conferință)	12 aprilie 1908
5	Ștefan Cioroianu	<i>Curentul național în Ardeal la finea sec. XVIII</i> <i>Din istoria Banatului</i>	1907-1908 14 martie 1909
6	Cornel Corneanu	<i>Istoria politicei Românilor din Ungaria și Transilvania până la anul 1868</i> <i>Istoria politicei Românilor din Ungaria și Transilvania de la 1868 încoace</i> <i>Amintirea zilei de 3/15 mai 1848</i>	1906-1907 1906-1907 1907-1908
7	Aurel Crăciunescu	Recitare din „Scrisoarea a IV-a” de Eminescu <i>Critica la elaboratul d-nului Popescu Gostia sau ospățul. Datine din Banat</i>	1899-1900 1900-1901 1900-1901
8	Ioan Dobre	<i>George Lazăr, biografie</i>	1899-1900
9	Silviu Dragomir	<i>Influența slavă asupra limbei românești</i> <i>Din politica activistă a Românilor din Ungaria</i> (discurs) <i>Andrei baron de Șaguna și eparchia Bucovinei</i> (conferință) <i>Influența Rusiei asupra Românilor din Ardeal în sec. XVIII</i> <i>100 de ani de la nașterea lui Andrei Șaguna și Românii din Bucovina</i>	1905-1906 1906-1907 1906-1907 1907-1908 28 februarie 1909
10	Victor Herman	<i>Impresii de călătorie în Constantinopole</i>	1907-1908
11	Ilie Hociotă	<i>Din credințele și superstițiile poporului român</i>	1902-1903

12	Ștefan Jianu	<i>Ortodoxia și naționalismul la Români Chestiuna naționalităților în Ungaria Procesul Memorandului</i>	1905-1906
13	George Proca	<i>Femeia română</i>	1892-1893
14	Nicolae Stinghe	<i>Eminescu, Satira I, studiu literar Mama lui Coșbuc. Conferință. Declamări din versurile lui Coșbuc</i>	1906-1907 1906-1907

Dacă ne referim la petrecerea timpului liber în cadrul societății *Junimea*, studenții români din Transilvania, Banat și Crișana au ținut discursuri cu ocazia diferitelor evenimente sau au făcut parte din comitetele de organizare ale unor baluri. Studentul teolog Nicolae Bălan (viitorul mitropolit al Transilvaniei) a ținut un discurs la serbarea aniversării a 24 de ani de existență a *Junimii* organizată la Cernăuți în 9 decembrie 1901. El a fost a patra persoană care a luat cuvântul și, pornind de la testamentul poetului Ienăchiță Văcărescu, a dezvoltat tema sentimentului național și a patriotismului. N. Bălan a făcut un elogiu al muncii în folosul vieții românești, considerând că țărănul român este depozitarul de veacuri al tradițiilor și obiceiurilor românești⁵¹.

Referitor la implicarea studenților teologi transilvăneni, bănățeni și crișeni în evenimentele societății, ziarul local, *Czernowitzer Allgemeine Zeitung* din ianuarie 1906 anunța că pe data de 1 februarie va avea loc balul junimiștilor, iar din comitetul de organizare au făcut parte printre alții și Ioan Broșu, Cornel Corneanu, Silviu Dragomir, Lazăr Iacob, Moise Ienciu și Nicolae Stinghe⁵². La organizarea balului din anul următor (7 februarie 1907) s-au implicat, printre alții, următorii studenți din spațiul intracarpatic: Silviu Dragomir, Aurel Mihăescu și Nicolae Stinghe⁵³. Balul *Junimii* din 1908 s-a ținut la 6 februarie, iar la organizarea lui au contribuit: Ștefan Cioroianu, Aurel Mihăescu, Nicolae Popovici și Virgil Musta⁵⁴. În comitetul de organizare al balului *Junimii* din 4 februarie 1909 au intrat șase studenți originari din Transilvania și Banat: Silviu Dragomir, Avram Imbroane, Aurel Mihăescu, Virgil Musta, Constantin Papuc și Andrei Blaga⁵⁵.

Considerații finale. Societatea Academică *Junimea* a fost cea mai reprezentativă societate studențească românească de la Cernăuți în perioada 1875-1918. Activitatea sa a avut un caracter plurivalent: acțiuni naționale, activități caritabile, petrecerea timpului liber în mod agreabil, socializare, dar și

⁵¹ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 137, 8/21 decembrie 1901, p. 556.

⁵² *Czernowitzer Allgemeine Zeitung*, Czernowitz nr. 609, 16 ianuarie 1906, p. 4.

⁵³ *Czernowitzer Allgemeine Zeitung*, Czernowitz nr. 913, 26 ianuarie 1907, p. 3.

⁵⁴ *Czernowitzer Allgemeine Zeitung*, Czernowitz nr. 1209, 23 ianuarie 1908, p. 4.

⁵⁵ *Czernowitzer Allgemeine Zeitung*, Czernowitz nr. 1508, 23 ianuarie 1909, p. 3.

inițiative de natură științifică. Printre membrii *Junimii* s-au aflat și studenți originari din Transilvania, Banat și Crișana, care și-au adus o prețioasă contribuție la activitatea acesteia.

From the World of Books in Society. Theologian Romanian Students from Transylvania, Banat and Crișana Members of the Junimea Academic Society in Czernowitz

ABSTRACT

With the financial support from the Orthodox Church through the various funds and foundations under its administration, the youth from Transylvania, Banat and Crișana could attend the courses of the Faculty of Theology from the University of Chernivtsi, the only institution with this profile from Austria-Hungary. Thus, they got to know an important urban centre of Eastern Austria which first of all offered them the opportunity to achieve professional and academic mastery, but it also meant leading an attractive and useful student life. Although, the University of Chernivtsi was founded by the Austrian state and not by the Romanian state, it had a decisive contribution to the formation of the Orthodox elite from Hungary and beyond, being, in our opinion, an identity-defining institution for the intellectuality of the Eastern confession from the territory enclosed within the arc of the Carpathian Mountains. The Faculty of Theology from Chernivtsi was under the spiritual patronage of the Metropolitans of Bukovina and Dalmatia and had a highly professional teaching staff. The Romanian students integrated perfectly into the social environment of the capital of Bukovina. They became members of the student associations, which had an obvious national and confessional character in Chernivtsi. Thus, they were members of the *Junimea* and *Academia Ortodoxă* societies, the most important Romanian student associations from Chernivtsi. The Romanian students contributed essentially to both scientific and social manifestations organised by these associations, some of the students even becoming leaders of the two Romanian student associations. Junimea Academic Society was an association for Romanian students in the Austro-Hungarian city of Czernowitz, located in Bukovina. Affiliated to Czernowitz University, Junimea was established on December 7, 1878. It carried forth the patriotic ideals proclaimed by Arboroasa, which the authorities had suppressed. The initial leadership included Dimitrie Onciul as president and Ciprian Porumbescu as secretary. Members habitually wore a ribbon patterned after the Romanian tricolour. They raised the flag on festive occasions, as well as an insignia inscribed *Vivat, crescat, floreat Junimea*. The theologian Romanian students contributed essentially to both scientific and social manifestations organised by this association, some of the students even becoming leaders of Junimea.

Abrevieri bibliografice

- Crăciun 1997- Corneliu Crăciun, *Societăți academice din Bucovina (I)-Arboroasa și Junimea*, Fundația Culturală Cele Trei Crișuri, Oradea, 1997
- Glodariu 1998 - Eugenia Glodariu, *Asociațiile Culturale ale Tineretului Studios Român din Monarhia Habsburgică 1860-1918*, Cluj-Napoca, 1998
- Popa 1994 - Anghel Popa, „Contribuția Societății Academice *Junimea* din Cernăuți la făurirea României Mari”, în *Revista Istorică*, Serie Nouă, tom V, nr. 1-2, ianuarie-februarie 1994, p. 117-128
- Scrisori 1979 - *Scrisori către N. Iorga*, 2 (1902-1912), ediție îngrijită de Barbu Theodorescu, Documente literare, Editura Minerva, București, 1979

- Șerban 1997 - Constantin Șerban, „Divertismente cultural-artistice orășenești în Bucovina sub stăpânirea austriacă în secolul al XIX-lea”, în *Historia Urbana*, tomul V, 1997/2, p. 223-231
- Tarangul 2016 - Erast Tarangul, *Amintiri*, volum îngrijit de Radu Florian Bruja și Lucian Nastasă-Kovács, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca și Editura Eikon, București, 2016
- Țurlea 2016 - Petre Țurlea, *Nicolae Iorga*, Editura Enciclopedică, București, 2016
- Ungureanu 2003 - Cornel Ungureanu, *Bucovina în perioada stăpânirii austriece 1774-1918*, Editura Civitas, Chișinău, 2003

Cuvinte-cheie: intelectuali, Bucovina, cultură, limba română, literatură

Keywords: intellectuals, Bukovina, culture, Romanian language, literature